

*Подубінський Іван Богданович,*  
аспірант кафедри оперативно-розшукової  
діяльності факультету № 2 Інституту  
з підготовки фахівців для підрозділів  
Національної поліції Львівського  
державного університету внутрішніх справ

## **ВИЯВЛЕННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПОРУШЕНЬ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

В умовах військової агресії РФ, коли злочинність у сфері економіки, зокрема в її бюджетному секторі, набуває витончених та організованих форм, все актуальнішою стає необхідність вдосконалення організації і тактики оперативно-розшукової діяльності підрозділів Національної поліції, насамперед такої її форми, як виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес. Відомості про це, як правило, є надбанням обмеженого кола осіб, зацікавлених у приховуванні цієї інформації, для чого застосовують різноманітні способи конспірації.

Загальновідомо, що завдяки бюджетним коштам фінансуються всі без виключення заходи забезпечення обороноздатності держави, заходи забезпечення економічної та соціальної стабільності в умовах воєнного стану; за потреби бюджетні ресурси оперативно перерозподіляються з метою ліквідації критичних наслідків військової агресії росії або ж для запобігання настанню загрозливих ситуацій у енергетичній, економічній, соціальній та інших життєво необхідних суспільству і державі сферах. Відтак важливим напрямом державної політики є потреба зниження бюджетних ризиків і несприятливих наслідків від управлінських рішень, які прямо впливають на причини та умови злочинної діяльності службових осіб, які, по суті, контролюють процес як накопичення (збору), так і витрачання (розподілу) фінансових ресурсів країни, які повинні скеровуватися на забезпечення її життєдіяльності. Крім того, проблематика відносин у бюджетній сфері обумовлена їхнім неоднозначним регулювання великою кількістю законодавчих та підзаконних (відомчих) актів, що, в свою чергу, супроводжується оформленням множинних фінансово-облікових документів, що створює передумови для різного роду службових зловживань.

Погоджуємося із твердженням, що корупція та зловживання в органах публічної влади є настільки масштабними, що на боротьбу із ним вже готові витратити чималі кошти, адже через них втрачається багато більше [1, с. 89]

На широкий загал під корупцією у бюджетних правовідносинах розуміють використання суб'єктами цих відносин та учасниками

бюджетного процесу свого службового становища, перевищення владних повноважень для неправомірного збагачення як власного, так і групового (колективного). На думку окремих вчених основними факторами, які сприяють корупції в органах публічної влади у бюджетному процесі в Україні, є законодавчі проблеми, непрозорість прийняття та виконання актів про бюджет; неналежний рівень притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності посадових осіб за вчинені ними правопорушення; обмеженість участі громадськості у бюджетному процесі та практичне неврахування думки громадян щодо вирішення тих чи інших фінансово-бюджетних проблем; лобіювання та підтримка у Верховній Раді України інтересів окремих політичних груп, навіть окремих громадян, які досить часто є представниками влади на місцях [2, с. 312–313].

Для того, щоб успішно здійснювати пошукову роботу, оперативні працівники Національної поліції повинні мати уявлення про її суть і завдання, знати місця її здійснення, способи використання джерел оперативної інформації, можливості інших служб Національної поліції, володіти навичками оперативного розпізнавання осіб, фактів та предметів (документів), що становлять оперативний інтерес.

Враховуючи високий рівень латентності кримінальних правопорушень, що вчиняються в процесі обігу бюджетних коштів, перед оперативними працівниками постає завдання здійснити активний оперативний пошук за трьома напрямками:

- а) виявлення фактів вчинення злочинів;
- б) виявлення предметів та документів, що містять сліди злочинної діяльності;
- в) виявлення осіб, які за зовнішніми ознаками (поведінкою, діями, за рівнем матеріального забезпечення тощо) можуть бути віднесені до категорії підозрюваних у злочині, потерпілих, очевидців (або осіб, які можуть надати інформацію про вчинення злочину) [3, с. 98–100].

Звісно, у залежності від сфери бюджетного фінансування конкретної бюджетної установи, рівня та режиму оперативного обслуговування цього об'єкта, а також оперативної обстановки на об'єкті, рівня обізнаності оперативного працівника з обстановкою на об'єкті, від кількості та якості оперативних джерел інформації та способу вчинення злочину кваліфікація дій осіб за певною статтею Кримінального кодексу планування дій щодо отримання первинної інформації про ознаки кримінального правопорушення буде відрізнятися.

Виявлення осіб та фактів, що становлять оперативний інтерес при здійсненні пошуку, відбувається за невстановленими і наперед індивідуально невизначеними ознакам. У цьому випадку оперативні підрозділи не мають певної, заздалегідь визначеної інформації про

об'єкт оперативного пошуку. Пошук його здійснюється за ознаками, які задані не матеріалами конкретного кримінального провадження, а на основі загальних уявлень про нього. Розпізнавання досягається шляхом порівняння ознак, властивих тому або іншому об'єкту, з ознаками окремих видів кримінальних правопорушень. Під час пошуку надходить орієнтуюча інформація, робляться певні припущення, що здобуті відомості стосуються якогось кримінального правопорушення, тобто встановлюється формальна тотожність отриманих відомостей з абстрактною моделлю протиправного діяння, що існує в свідомості оперативного працівника. Ця ж модель кримінального правопорушення зумовлюється положеннями, що містяться у кримінально-правовій науці, криміналістиці, криминології, теорії ОРД, та спирається на професійний досвід конкретних оперативних працівників, які здійснюють пошук. Процес виявлення

кримінальних правопорушень і осіб, які їх готують або вчинили, заснований на пізнанні події кримінального правопорушення шляхом виявлення з навколишнього середовища змін, що виникли у зв'язку з його підготовкою або вчиненням. Ці зміни можуть бути виявлені за залишеними слідами на предметах, об'єктах, зокрема документах, а також у свідомості особи, яка спостерігала за подіями, що становлять оперативний інтерес. Пошук ведеться постійно, незалежно від наявності відомостей про нерозкриті кримінальні правопорушення з метою виявлення максимальної кількості осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес.

Оперативний працівник під час оперативного пошуку зустрічається з необхідністю вивчення (пошуку) слідів, що виникли (виникають) при вчиненні злочину як в ідеальній, так і у матеріальній сферах. Причому об'єктивні передумови виявлення оперативно значимої інформації реалізуються через суб'єктивний процес – свідому діяльність.

Суб'єктивними чинниками, які сприяють втіленню об'єктивно існуючої можливості виявлення оперативної інформації є:

знання суб'єктом оперативного пошуку загальних закономірностей виникнення інформації про кримінальне правопорушення;

знання ситуаційних особливостей механізму виникнення інформації про кримінальні правопорушення у бюджетній сфері;

знання прийомів і засобів відбору орієнтовних інформаційних сигналів та вміння застосувати ці прийоми і засоби;

наявність необхідних суб'єктивних якостей (спостережливість, увага, здатність логічно мислити тощо).

Перед оперативним працівником стоїть конкретне завдання викрити кримінальне правопорушення і встановити осіб, які його готують, вчиняють або вчинили. Для цього він здійснює оперативно-розшукові заходи, спрямовані на активне здобування первинної

інформації, одночасно застосовуючи аналітичні методики, що дозволяють оцінювати, інтерпретувати, систематизувати і аналізувати отриману первинну інформацію.

Оперативні працівники повинні суворо дотримуватися послідовності етапів пошуку – початок нового етапу можливий лише після того, як на попереднє питання отримано позитивну відповідь.

Щоб усвідомити потреби в силах та засобах оперативно-розшукової діяльності для боротьби із досліджуваним видом кримінальних правопорушень необхідно, як ми вважаємо, щоразу переосмислювати обсяги шкоди, яка завдається, та пов'язані із нею інші небезпечні наслідки, які можуть стати критичними для країни, яка захищається від військової агресії та терористичних атак (актів) рф. Проте, сьогодні Національна поліція докладася усіх зусиль для боротьби із різного роду зловживаннями в бюджетній сфері

#### *Список використаних джерел*

1. Ямненко Т.М. Проблеми доказування зловживання владою у фінансових правовідносинах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Ужгород. 2015. С. 89–92.

2. Музика-Стефанчук О.А. Органи публічної влади як суб'єкти бюджетних правовідносин [монографія]. Хмельницький університет управління та права. Хмельницький. 2011. 384 с.

3. Ортинський В.Л., Захаров В.П., Некрасов В.А., Баб'як А.В. Попередження та розкриття злочинів, пов'язаних з порушенням бюджетного законодавства: навч. посібник. Львів: ВАТ «Львівська книжкова фабрика АТЛАС», 2009. 198 с.

*Поярков Андрій Юрійович,*

аспірант кафедри кримінального процесу  
Національної академії внутрішніх справ

### **ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН АБО ЇХ АНАЛОГІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ОРГАНІЗОВАНІ ГРУПИ, ЗЛОЧИННІ ОРГАНІЗАЦІЇ**

Одним із наслідків глобалізації стало посилення криміналізації суспільних відносин як на національному, так і на міжнародному рівнях [1]. Діяльність організованих груп та злочинних організацій у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів становить собою одну із найбільш небезпечних форм організованої злочинності.